

॥ ॐ ॥

श्री लक्ष्मीकान्त नाटक सभाज.

विजय-सहिम

नाटकनां गायनो तथा हुंक सार.

छपावी प्रसिद्ध करनार

युंदुलाल हरगोवनदास शाह.

मालेक—श्री लक्ष्मीकान्त नाटक सभाज.

हाल मुकाम—स्टेशनरोड सुर्यप्रकाश थियेटर सुरत.

सुरत बागातजाव रोड छपर आवेला धी "छरीया"

प्रीन्टींग प्रेसमां कंयनलाल सुनीवाल छपी.

कीमत ४ आना.

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કૉપીરાશિટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૮૩૫૮ વર્ગિક

પુસ્તકનું નામ વિજયનરુપ - ગાયત્રી

વિષય

॥ ॐ ॥

तत्सव परमात्मने नमः

❀ विनय-सहिम् ❀

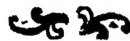
नाटकनो हुंकर नार तथा गायनो

छपावी प्रसिद्ध कवनार

चंद्रलाल हरगोवनदास शाह

मालिक—श्री लक्ष्मीकान्त नाटक सभाज.

स्टेशनरोड मुयंप्रकाश थियेटर—मुरत.

मुरत आगातणाव रोड उपर आवेला की "छडीया" प्रिन्टींग
प्रेसमा कंचनलाल युनीसाले छपी.

संवत् १९७६

आवृत्ती १वी

सन १९२०

प्रत २०००.

कीमत ४ आना

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય
અમદાવાદ
ગુજરાતી કોપીરાઈટ સંગ્રહ
૮૬૫૮

નાટક બાબતના તમામ અમારા હક સને ૧૮૬૭ ના રૂપ માં એકદ
મુજબ માલેકે પોતાને સ્વાધીન રાખ્યા છે માટે રબ્બ શીવાય
કોઈએ જાપવું, જપાવવું, વેચવું વેચાવવું તેમજ
ભજવવું કે ભજવાવવું નહીં.

ૐ

શ્રી ગણેશાયનમઃ

શ્રી

વિજય-લક્ષ્મિ

નાટકનો પ્રવેશાનુક્રમ દુકંસાર

(સુત્રધાર નટીનું વસ્તુ સૂચન.)

પુર્વ વૃત્તાંત

મોહપુરના જુલ્મી રાજા મદાંધસીંહને ચોતાના ખડીયા અમરગઢ ના રાજા વૈરીસીંહ સાથે ખંડણી બાબતનો વાધો છે છે, જેને પરીણામે લડાઇ થાય છે. મદાંધસીંહના મોટા બળવાન લશ્કર સામે મુઠ્ઠીબર માણસો લઇ મેદાનમાં પડેલો વૈરીસીંહ કેસરીયા કરી ધણી બહાદુરીથી લડે છે પણ આખરે મદાંધની તલવારનો શીકાર બની જાય છે તથા તેનું લશ્કર કપાઈ જાય છે એ સમયને ઊંડી મદાંધની છાવણીમાં મરનાર વૈરીસીંહ ઠાકારની હાસ લાવવામાં આવી ત્યાંથી આ નાટકની શરૂઆત થાય છે.

પ્રવેશ ૧ લો—સ્થળ છાવણી, મોહપુરના જુલ્મી રાજા મદાંધ સીંહ દુશ્મન અમરગઢનો રાજા વૈરીસીંહ જે છેલ્લા લડાઇમાં વેણી મદાંધની તલવારનો શીકાર થઇ પડ્યો છે તેની અસ્ત વ્યવસ્થા હાસ પર પગ ઠેકની વેર લેવાયા છતાં પણ ક્રોધથી જવાળા ખાલી કરતો

નજરે પડે છે, સરદારોને શાખાશી આપ્યા બાદ સેનાપતિ દુર્જન સાંઠ જેને ગામ સળગાવવાના તથા મહુમતી કુંવરીને પકડી લેવાના કામે મદાધસીહે યોગ્યો હતો તેનું આવડું, પોતાને સોંપાયેલું કર્મીયું કામ પુરૂ થયાના ખુશખબર આપવા તથા જેદી કુંવરીને હાજર કરવી, કુંવરીનું સોંદર્ય જોઈ મદાધસીહ મોહાશક્ત થાય છે, તથા કુંવરીને પોતાની કરવા પ્રયાસ કરે છે, કુંવરીનો ધનકાર, રાજ્ય એ સખ્ત ધમકી ને આખરે પોતાના કુંવર વિજયસીંહની દેખરેખમાં સોંપી ગુસ્સામાં આલ્યા જવું, સમાન પ્રકૃતિવાન યુગલ પાત્રોનું પ્રથમ પ્રેમ દર્શન.

પ્રવેશ ૨ જો—સ્થળ બગીચો, દિવાન સુજનસીંહની પુત્રી તારા જે સાંખા સમયથી સેનાપતિ દુર્જનનો પુત્ર રમણ જે લશ્કરમાં એક સરદારનો દરજ્જો ભોગવે છે તેનું ચીંતવન કરતી નજરે પડે

માહેલીઓનો વિનાદ, પ્રીયતમ વિયોગી તારા, હૃદયની અસ્વસ્થાતાને લીધે મળક બંધ કરાવે, બાદ રમણનું આવડું, ઉભયના પ્રેમ ઉભરા જે સાંખા સમયથી દબાયા હતા તે પ્રકાશમાં આવે છે.

પ્રવેશ ૩ જો—સ્થળ પાનાચંદનું મકાન, પૈસાનો લોભી, લાલચનો ગુલામ, પાનાચંદ પૈસાને લોભે પુત્રી મધુરીને વેચવા તૈયાર થયો છે, મધુરી જેનું દીક્ષ મનહરનામના વિદ્વાન પણ નિર્ધન યુવકપર લાગેલું છે, તે બાપને આજીજી કરે છે, પથ્થર હૃદયનો લોભી બાપ પુત્રીની માંગણીને તીરસ્કારી કાઢે છે, બાદ ઉમેદવારોનું આવડું, કન્યા વિક્રયનો હૃદયભેદક ભયંકર ચિતાર, બાદ મનહરનું આવડું, દ્રવ્યલોભી પાનાચંદ તેને તદ્દન નિરાશ કરી અપમાન આપી કાઢેલો, તથા પોતાની પુત્રીને એક સાંઠ વરસના નથુભાઈ નામના

સાદાર બુદ્ધાને આપવા તૈયાર થવું, બુદ્ધાને મધુરી મળવા માટે ગલકાવું.

પ્રવેશ ૪ થો—સ્થળ મહેલ, ચાર દીવસની ખોટી ચક્રતીપર મલકાતો મદાધ આજ્ઞાના હવાઇ કીલ્લા ખાંધતો નજરે પડે છે, બાદ કુંવર વિજયસીંહથી અપમાન પામેલો નિમકહરામ સેનાપતિ દુર્જન સીંહ વૈરની ધુનમાં બડબડતો બડબડતો આવે છે ત્યાં પોતાની ફરેબ જળ નાખી કુમારને માટે હલકા વિચારો હસાવે છે, કાચા કાનનો મતિમંદ રાજા ઉશ્કેરાય છે અને કુંવરના કરતુક નજરો નજર જોવા દુર્જન સાથે જાય છે.

પ્રવેશ ૫ થો—સ્થળ ઉદ્યાન, પ્રેમ માર્ગે બુલી પડેલી લક્ષ્મિ વિજયસીંહના વિયોગે ખેચેન છે, સખીઓનો હાસ્ય ચિનોદ બાદ વિજયનું આવવું, ઉભયનું પ્રેમમાં તલ્લીન થવું, દુષ્ટ સેનાપતિ દુર્જન રાજાને લાવી નજરો નજર તે ચિતાર ખતાવવો, રાજાનું ઉશ્કેરાવું.

પ્રવેશ ૬ થો—સ્થળ મહેલ, ઉશ્કેરાયેલો મદાધ, કુમાર વિજય રૂપ કારો કેમ દુર કરવો તે વિચાર કરતો દુર્જનસીંહ સાથે મસલત કરે છે, પાપી દુર્જનસીંહ વાતને ગંભીર રૂપ આપી કુમારને જેદ કરવાની સલાહ આપવી, રાજાએ દુક્રમ આપી ચાલ્યા જવું, ફતેહ થી કુલાઇ દુષ્ટ દુર્જન મલકાય છે, એટલામાં અત્યાર સુધી છુપાઇને સાંજળતી દુર્જનની વફાદાર સુશિલ પતિન સુશિલાએ જાહેર થઈ પતિના કાર્ય તરફ તિરસ્કાર દર્શાવવો, સત્યા સત્યપર તીખ્ખી તક-સક્ક આખરે ઉશ્કેરાઇ ગયેલા દુર્જને સુશિલાને ફતલ કરવા ખરેખર માં મોકલી આપવી.

પ્રવેશ ૭ મો—સ્થળ રસ્તો, નિરાશ થયેલો મનહર મધુરી ન મળ્યાના અફસોસથી દુનીયાથી કંટાળી આપઘાત કરવા તૈયાર થાય છે, બુદ્ધા નથુભાઈ સેહના રમુજી નોકર નટવરથી અટકાવ, નટવરે તેને મધુરીની મુલાકાત આપવી, સાચા પ્યારનો ચિતાર, અરસપરસ અડગ રહેવાની પ્રતીજ્ઞા, એટલામાં શ્રંગારના અંગારથી બળતી, ગયેલા જોબનને મંભારતી એક સાંઠ વરસની યુવતી હાખલ થાય છે, પ્રેમની હાય, પરણવાના વિચાર, નટવર તેને હથીયાર ખનીવી, મધુરીનાં કપડાં પહેરાવી, પોતાના સેઠ નથુભાઈને પરણવાનો અપ્રત્યક્ષ રચે છે બુદ્ધીની ખુશાલી

પ્રવેશ ૮ મો—સ્થળ ખંડેર, કતલ કરવા લાવેલ સુશિલાનું બળું કાપવા મારાઓની તૈયારી, વિજયને હાથે મારાઓ હાર, સુશિલાનો બચાવ, અચાનક દુર્જનનું આવી ચઢવું, સવાલ જમાપ્ય ને આખરે વિજયને ફેદ કરવો, એટલામાં રમણનું આવવું, પિતા વચ્ચે ઝગડો, લડાઈ દુર્જનની હાર.

અંક ૨ જો

પ્રવેશ ૧ જો—સ્થળ જંગલ, સુશીલા દુર્જનના કાવત્રાથી અભણ નિર્દોષ બાળકો રમણ તથા વિજયને ચેતનાં રહેવા સમજાવે છે તથા જે રાજ્યમાં ધર્મ, નીતી, સત્યતા અને ફજદારી નથી તે રાજ્ય છોડવા બલામણ કરે છે, તેથી વિજયસીંહ લક્ષ્મિને અને રમણ તારાને લેવા જાય છે.

પ્રવેશ ૨ જો—સ્થળ મહેલ, મદાંધના ત્રાસનો શીકાર થઈ પડેલી લક્ષ્મિની કમનશીબ હાલત, વિજય પ્રત્યે શુદ્ધ ભાવનાવાળા નિર્મળ વિચારો, મદાંધનું આવડું, વિજયનો પ્યાર છોડી પોતા તરફ દિલ દોરવવા ફરજ પાડવી, લક્ષ્મિએ તીરસ્કાર યુક્ત જવાબ આપી ખરા વિચારો જણાવવા, મદાંધે ક્રોધે બરાર્ધ ઠાર મારવા ધસવું, વિજયથી લક્ષ્મિનો ખચાવ. (ટપ્પેલો)

પ્રવેશ ૩ જો—સ્થળ લગ્ન મંડપ, નટવરની યુક્તિથી મનહર તથા મધુરી નાશી જવામાં ફતેહમંદ નીવડે છે, શુદ્ધી અલખેલીનાં શોખીન રેઠથી લગ્ન, સાજનનું જવું, પ્રેમવશ પ્રિયુજને પરણેતર પ્રીયાને મુખ દર્શન થવું, મધુરીને બદલે ભુદ્ધીને ગેઈ નથ્યુભાર્ષ રોઠનું અળકી જવું.

પ્રવેશ ૪ જો—સ્થળ દરબાર, અંતર આગથી બળતો મદાંધ આણુ નાચ રંગને બંધ કરવા ફરમાવે છે, બાદ દુર્જનની ઉંકેરણીથી કુમારને બોલાવી પાદવી પદપરથી દુર કરી દેશવટો આપે છે, રાજા ના આ સહાસથી ઉંકેરાયલો વજીર રાજાને તેમ ન કરવા સલાહ

આપે છે, રાજ તેની સલાહને તિરસ્કારે છે અને ગુમાનમાં આલ્સો
જાય છે, વહાદાર વજીરના નેકી બરેલા વિચાર

પ્રવેશ ૫ મો—સ્થળ વજીરનું મકાન, રમણના વિચારો
રિખાતી તારા, વજીરનું આવવું, પોતે રાજ સામે મેદાનમાં પડનાર
છે, માટે પોતાની પુત્રીના લગ્ન રમણથી કરી રમણને અન્ય દેશમાં
આપ્યા જવા ફરમાવી પોતાની પુત્રી રણથી મુક્ત થઈ મેદાન પડે
છે રમણ તારાને લઈ જવા તઈયાગી કરે છે તેટલામાં દેશવટાના
દરદથી પીડાતો વિજય મળે છે, રમણ ધીરજ આપી તારાને લઈ
માતા સુશિક્ષા પાસે જવા સલાહ આપે છે, અને પોતે લક્ષ્મિને
છુટકારો કરવા રોકાય છે.

પ્રવેશ ૬ ઠો—સ્થળ જંગલ, ઝુંપડીમાં સુશિક્ષા પ્રજ્વળી કુદરત
પર અને સ્વામીની બેઠમનીપર વિચાર કરતી ગભીર મહેરે નજરે
પડે છે. બાદ તારાને લઈ વિજયનું આવવું, દુઃખી જીવડાંઓની દુઃખી
લાગણી, બાદ લક્ષ્મિને લઈ પાછળ પડેલા ભસ્કર સાથે હરિદાસ
કરતો ખુલ્લી તલવારે દાખલ થાય છે છુપાવવાની પેરવી તેટલામાં
દુર્જનનું આવી પહોંચવું, સંજ્ઞા તકરાર ને આખરે લક્ષ્મિ વિજય
ને રમણ કેદ. (ટુબ્બો)

પ્રવેશ ૭ મો—સ્થળ છુપું મકાન, સ્ત્રી જતીને શોભાવનાર
ગરીબીમાં સંતોષ માનનારી મધુરી, પતિ સમાગમના આનંદ સાગર
માં તરતી નજરે પડે છે, સાચો પ્યાર અમીરોના મહેલોમાં નહિ પણ
મરીઓની ઝુંપડીમાંજ છે, તેની સામિતિ, એટલામાં છુટ્ટીના મીઠા
પ્યારની તલવારથી પાયલ થયેલા, નાસીપાસ થયેલા શેઠ નયુભાઈ પ્રેમ

પ્રેર લાનત તરસાવતા આવે, છે, પાછળ શોધવા નીકળેલી છુટી
 આવી પહોંચે છે, નૃથુભાઈની કમનસિખ દશા ખટારો ખાંધે વળગે,
 પ્રવેશ ૮ મો—સ્થળ કારાગ્રહ, લક્ષ્મિ વિજય અને રમણની
 કંગાળ હાલત, રાજા મદાંધસીહનું આવવું, ધર્મ અધર્મ પર તકરાર
 ને આખરે વિજય જીતેલી થયો, ઊસ્કરાયલા વજીરે વચ્ચે પડી સચ્ચાઈ
 પર પ્રાણ આપ્યો, વધુ ઝનુની બનેલા રાજાએ આખું નગર જે
 પોતાથી વિરુદ્ધ થયું છે, તેને સળગાવવા હુકમ કરી વંદતીપર વિકાળ
 પ્રાણીઓ છોડવા, (ટુલ્કો)

અંક ૩ નો

પ્રવેશ ૧ ભો—સ્થળ મહેલ, મહાધના બુલ્મી વિચાર ફેદીઓના અવસ્થા કરવા પરવાનો મોકલવો,

પ્રવેશ ૨ ભો—સ્થળ જંગલ, કંગાલ હાલતમાં આવી પડેલાં તારાને સુશિલા, સુશિલાનાં પોળામાં નિંદ્રાસ્થિત થયેલી તારા ભયંકર સ્વપ્ન આવવાથી જાગી ઉઠે છે. યાદ આસિદ્ધ નામના જોલર આવી, દિવાનના મોતના કપિણ સમાચાર આપવા, સુશિલા અને તારાનો અફસોસ તારાએ આપઘાત કરવા તકમાર થવું, મરહુમ દીવાનના રૂઢે પ્રમટ થઈ પોતાનું વેર લેવા સુચવવું, તારાની વેર લેવાની ભયંકર પ્રતિજ્ઞા.

પ્રવેશ ૩ ભો—સ્થળ કલ્યાણનું, મહુમ વજીરની લાશપર, નક્ષત્ર વરસાતો દુર્જન, રમણને વિજયની મિત્રતા છોડવા ફરજ પાડે છે, મિત્ર ધર્મ સમજનાર, મિત્રમણી રમણ પોતાની ટેકપર અડગ રહે છે,

શુભરે બુલ્મમી કંઈ, ટેકીઓની ટેક ના જાતી,

ઘસો તલવાર ઝાઝી, તેમ વધુ તૈયાર થઈ જાતી,

દુર્જનનું એકદમ ભરોરાવું, રાજાનો પરવાનો આવી પહોંચવો, પરવાનાને આધારે લક્ષ્મિને મહેલમાં લઈ જવાનો વિજયને દરિયામાં ફેંકવાનો, અને રમણને કલ્લ કરવાનો હુકમ જોલર આસિદ્ધને કરવો, વફાદાર પાપી પેટને ધીકારી હુકમનું અપમાન કરવું, અપમાન કરનાર આસિદ્ધનું ખુન કરી દુર્જને પોતે હુકમનો અમલ કરવા તકમાર થવું, રૂઢી અટકાવવું,
(ટેન્ડો)

પ્રવેશ ૪ થો—પાનાચંદનું ઘર, પુત્રી પદ્મસા બધી મલકાતો.
પાનાચંદ, પદ્મસાને બદલે કાલસા નીકળવાથી દીલગીરીમાં ગરકાવ
થાય છે, એટલામાં મધુરીને બદલે છુદ્ધાને પરમેશ નમુસ્તાર્થ લાલોરી
ડંડા સાથે હાજર થાય છે, ગરમાગરમ ઘોંટાળો નટવરે દરેક ઘોંટાળાનું
સાચું સ્વરૂપ જણાવી શરૂ થયેલા જંગે બંગાલાને પુરો કરવો;

પ્રવેશ ૫ મો—સ્થળ મહેલ, નિમકહરામ રાજ્યલોભી દુર્ગન-
સીંહ રાજ્ય પચાવી પાડવા, તથા લક્ષ્મિને પોતાની કરવા ભોળા
સરદારોને ભરમાવે છે, કપટ જળમાં ભોળા સરદારોનું ફત્તાવું,
રાજાને કેદ કરવા સર્વેએ જવું,

પ્રવેશ ૬ ઠો—સ્થળ લગ્ન મંડપ, મહાંધસિંહના લક્ષ્મિને
જોડ્યા સવાલ, લક્ષ્મિએ અડગ ટેક રાખવી,

વિચારના મજબુત સ્થંભો નહિ ફરે તે નહિ ફરે,

વીર રમણી કોલ આંખો, નહિ કરે તે નહિ કરે.

રાજાનો બળાત્કાર, દુર્ગનના હાથે રાજા હાર, પોતે ગાદીપર બેસવા
તૈયારી કરવી એટલામાં તારાના હાથે દુર્ગનનું મોત તજા છેવટ
લક્ષ્મિ-વિજય તેમજ રમણ-તારાનાં લગ્ન અને વિજયને રાજ્યાભિષેક,

આનંદ

આનંદ

આનંદ

લગનશરનો શણગાર તે શું ?

ખરા રજવાડી જરીના ફેરો.

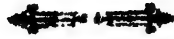
વરરાજને પહેરવાના ખસ તેમજ ખોટા વખાનાં જમા
તથા નાટકોને સાંઝે તોજ મુંગટો તથા રજવાડી દરેક જતની
પુખડીઓ તાસનાં ફેંટા ફેન્સીકટના સીર પેચ તથા પીચી અને
ખદલાની કલશી સીંગેરે જથાખંધ તથા છુટક બનાવનાર
વેચનાર અને છોડે ચોખનાર.

દુકાન સ્ટેશન રોડ
તાર ઓશીસ પાસે
બેગમપુરા

ગોવનભાઈ નારણદાસ
છાપરીઆ શેરી—મુરત

તા. કઃ—ઉપર દરેક જતનો માલ ઓર્ડર
મુજબ તાકાદે બનાવી

શ્રી વિજય-લક્ષ્મી નાટકનાં મુખ્ય પાત્રો.

પુરુષ પાત્રો.

મદાંધસિંહ....	....	....મોહપુરનો રાજા
વિજયસિંહ....	....	....તેનો કુંવર
દુર્જનસિંહ....	....	....તેનો સેનાધિપતિ
રમણ....	....	....સેનાધિપતિનો પુત્ર
સુભાનસિંહ....	....	....મદાંધસિંહનો દીવાન
આસિદ્ધ....	....	....વફાદાર જ્વેલર
મનહરલાલ....	....	....વિક્રાન પરંતુ એક નિર્ધન વાણીક પુત્ર
પાનાચંદ....	....	....એક કન્યા વિક્રય કરનાર ધનનો લોભી
નથુલાલ....	....	....એક વયોવૃદ્ધ છતાં નાની કન્યાનો ઉમેદવાર
નટવર....	....	....તેનો નોકર

શ્રી પાત્રો.

લક્ષ્મિ ... .અમરગદના રાજા વૈરીશીલની પુત્રી
 મુશીલા.... ....હર્ષનશીલની સ્ત્રી
 તારા ... .સુભનશીલ દિવાનની પુત્રી
 વિનોદી.... ....લક્ષ્મિની અખી.
 મધુરી.... ....પાનાચંદની પુત્રી.
 ખુદી.... ....એક માંઠ વરસની પ્રેમી સ્ત્રી.

સિવાય સરદારો, દરબારીયો, શીપાઈઓ, મારાઓ,
 સાંજનાં ઠાસીઓ, કચનીઓ નીમેર.

ૐ શ્રી પરમાત્મને નમઃ

શ્રી વિજય-સદ્ધિમ નાટકના ગાયનો

અંક પહેલો.

સુત્રધાર—

૧

દે તું સન્મતિ હે હંસાસની આશ પુરણી
માતા શ્રી શારદે !
નૂતન કૃતિ કર રસ વતિ
યાચું નાચુ શાંતિ વરદાયિની,
શુભ વરદે—દેતું સન્માત.

બાળાઓ—

૨

પડે મોજન માયા કાચ પર, ધર્મ મણિ વણસાવે,
મરે ભોઈતન પાપ દિપક પર, નરપતંગ અપલાવે.
પીઝેર જીવ્યાની આશ ધરે કોઈ કાળ કહોશું તે ઉગરે,
પાતક પાશનું પાન કરે, જન મુરખ તે બિણ મોત મરે
ભવવ્યર્થ ઠરે—પડે મોહી.

જય સત્ય તણી દશદિશ મહી, સૌ શાસ્ત્ર રહ્યાં સિધાન્ત કહી
કરણી મરખુ કળ દેઈ રહી, આલોક અને પરલોક મહી
સમભાયે નહિં....પડે મોહી.

વિજય-લક્ષ્મિ—

૩

ચાલો ચતુરા અલબેલી,
આધિન છે, વામા વેલી,
વેલીના છો તરૂં બેલી,
નિર્ભય થઈ રહો નવેલી,
છે અમુલ્ય લાજ અમારી,
રક્ષણ કરજો સંભારી;
વચને વશ થઈ આ નારી,
રહેશે તમ અર્થ નમેલી,

ચાલો—

તારા—

૪

ચાને સતાવે કામ ખાગા બિચારી,
તારા ખાણે વિધાય કુમારી,
યૌવન આવે, અમલ જણાવે,
તનમનને ખંડુ તાપે તપાવે,
પડે જાણી આ નિર્જળ નારી,

ચાને—

ચાને—

સખિઓ તથા તારા— ૫

વારેવા, વારેવા, પ્રિતમના તાનમાં તસ્લિન બન્યા કાફીખા
ગયાં લોભાઈ જા,

વારેવા—

હરખે મલકાય મુખ મોહવ મળવા રંગમાં રેલવા,
પ્રેમથી મુલવા, અજબ, ઓહો.

વારેવા—

હાંસીનાં કરો અહિંથી જાઓ;

સ્નેહે ગુંથેલી; અર્પો વરને, માળા પેલી.

જા જા હડીલી વેલી જા,

વારેવા—

તારા-રમણ—

શિખ્યા છે છતરચિંટી છોમાંણા, બાંધીશ પ્રીતી પાસમાં
 વાફ બાંધીને શું કરશે બાળા,
 ઠેલી ઉર આવાસમાં; મનની ચોઢી,
 રાખીશ રાઢી—વા. વા, બાંધીશ પ્રીતી પાસમાં,
 બૂલ્યા શાને આપી શાણા વચનને,
 કરો ક્ષમા ચોપું શ્યામા આ મનને,
 બળે રમણજી મહારા, રખે વિસારે તારા,
 કેમ વિચારાય, ચંદ્ર તારાથી શોભાય,
 પ્રીયને જોઈને, મનરે, મોહીને, શિખ્યા છે—

મધુરી—

૭

હું તો જવાનીના મઠમાં છલકાતી
 ચોળી આ કસકસાતી મમ અંગમાં—હુંતો.
 મનહું અંગાય કાંઈ સુઝે ન કંમ બા,
 બલ્યું કોઈને વાત ના કહેવાતી
 રસીયાના શુભ ગાતી રવી રંગમાં—હુંતો.
 ધન લોભી બાપ. જેવું ધાનનું ધનેરું
 બલી વાટે વેચે સમજી સો ટપ્પનું સોનું
 નથી ડીક વતી આ કહેવાતી
 જાનવાય સર્વ જાની આ ઠગમાં—હુંતો.

નથુશા, મધુરી, નટવર— ૮

ચંચળ ચપળા ચીત ચળનાર

ચચળ ચક્રેરી છે પ્યારી

સમશાન જવાની તૈયારી .

ગુલામ છું ગુણીયલ મારી

ચંચળ૦

માનો લાડી

દુર અનાડી

સમજો વહાલી

દુર મવાલી

ઠેક ફાસ તું ત આલા

ધોળે ધુળ બરે ખાલી

ચંચળ૦

મમાર નાતું

મારી થાતું

જાન ન લેતું

એમાં છે શું

ભાગ્યલક્ષ્મી હું તો નારી

ગુલામ બન્યો તારો પ્યારી

ચંચળ૦

લક્ષ્મિ તથા સખિઓ— ૬

સખી સાચા સગા સંસારે, જાણીયે જુલાલા,

ખરો નાર તણો આપાર, જાણીયે જુલાલા,

રંભે રીઝાવે અતી, દેહમે દિપાવે સતી,

ફડો સૌભાગ્ય શ્રંગાર, જાણીયે જુલાલા,

સાખી

સોંપી તનમન સ્નેહથી સેવા કરીએ સાર
આધિન આજ્ઞામાં રહો, કંચણ છે કિર્તાર
સહુ તિરથ વૃત નાથ અરણ્યમાં ગણીયેછરે ખેની
પતિ ભક્તિનો પાઠ ભાવે, લાણીયેછરે ખેની,

સાખી

પામે મુખડાં સ્વર્ગના, સદ્ગુણથી સતિનાર
સેવી શ્યામ પ્રમોદથી, સફળ કરે અવતાર.
ધિક નારી કુવડને નઠારી કર્કસા, પરણ્યા પિયુની
મામું ભસે.

નિચ જુદની કુલટા ઉંધિ કુભારના, સ્વામી તણ
પર સંગે હસે—સખી.

વિનોદી તથા લક્ષ્મ— ૧૦

પ્રિતમના પુણ્ય પાચ, પુરણ પ્રેમ કરી

હાં પ્રેમ કરી, બહુ પ્રેમ કરી,

સેવા ધારણ સદાય, નિત્ય નેમ ધરી,

હાં નેમ ધરી, બહુ નેમ ધરી,

શિખામણ પરમાણે વશકરું બાલથી,

લઈશ મુખો સંસાર તણાં મુજ બાલથી

એમ કે,

હા, બા હા,

પુણી પ્રિતીનો અધ્યાય લાણી ચુકી હું ખરી પ્રિતમના.

અખિઓ-લક્ષ્મી—

૧૧

ધીરી ધીરી સખિ અલખેલી, મન મદોન આવે,

ઓ આવે પ્રેમ ઘેલી

રહો છાની, શરમાવો શું સહેલી

તહારા તનમાં લાગી છે તાલાવેલી—ધીરિ ધીરિ.

સખિ નં પેલી કોકિલ રહી, કરતી ટહુકાર અધિર થઈ

કાયલી અધિરી એવી તું એ છે સખિરા,

અરે શહ

શરમાવો શીદ ધીરિ ધીરિ

લક્ષ્મી—

૧૨

શામાં અંશુકી આપ વિરલા હિરલા સમાન

જડીયા જગજવન આ દેહ સાથ પ્રાંણુ—શામાં.

આજ ધારી ગીરધારીએ નજના પ્રમાણુ.

વિજય-રાજ રતીતણાં દેવની ફેરવળે આંણુ—શામા.

લક્ષ્મી-લહિં દુઃખ જમળેજી મંચા પ્રમાણે

ભૂખ્યા નવ રહણેજી એસીને બાંણે

વિજય-જમણું પ્રીતે તું કનક આજના ઠંકાણે

લક્ષ્મી-આલો આલો મેમાન મારા મનહર મુળણુ—શામા.

મુશિલા—

૧૩

છે પાપ નુકસાં દાર, સમજી દ્યો તણ

પતિ દ્યોને નિશાસણ હિતની હેતે હેતે મરીર

કેંયા કૌરવ બળપૂરા, થઈ ગયા પાપે ચુરા,
માની. હ્યો ફળ એવું નિર્ધાર સમજી હ્યો તેજ,
બૈભવ વાદળની છાંયા, ચાંદની કાયા માયા,
અમકી રહેવાની જો ઘડી ચાર, સમજી હ્યો લજ
છે પાપ નકેલું દાર—

મનહર—

૧૪

ને ઘર પૈસા તે પૂજાય હોય હુરામી નિર્દય કામ
શુભ હિંમુ ગોલા બહુ અથડામ
પણ પૈસાથી ઢાના ગણાય
જ્યાં પૈસો કુળવાનને કેહવાય
નવ પૈસો નર પશુ લેખાય
નવ ખુદી પણ ધનથી મનાતા
મહાન નરથી મોટા
સતીયા સાધુ પરવત સેહતા
મોજ કરે લંગોટા પૈસાથી
મોજ કરે લંગોટા
છે આ જગતે એવો ન્યાય
પૈસાથી નર પ્રભુ મનાય

મધુરી-ડોરી-નટવર—

૧૫

વાહ નાબુકડી નાર, જે સારા અણગાર,
લાલુ પરખી ભરથાર; ખની ફાંકડી.

કરી હ્યું પૂરા ઠાઠ,

ઢી ધોળામાં વાટ

આ તે વાળે શો દાટ, ઘરડી માંકડી—વાહ નાબુકડી.

કુંમકુંમનો ચાંદલો કરું કપાળે,

હું આંજણ આબુ તમને લાડી,

હાથે ઠંકણને, નાકે આ નથની, ખેરી હ્યો

આ સારી સાડી

(એ તો મને આવડે છે લાવો ભા લોવો)

ચટકમટક ચાલ, ચટકેથી ચાલું

પાછળ હું વગાડું ઢોલ ત્રામાં

ભરરરભ, ભરરરભ, ભરરરભ

પુરી ઉમ્મર પરણ્યા જેવી હેરીથી મળ લેવી,

વારે ચુડેલ દેવી, જોતાં લેવાડે આખડી—વાહ નાબુકડી.

(રંગો)

અંક ૨ નો

વિજય—

૧૬

અજબ ખસ ખસક કેરા, ખેદ જોઈ પામતો,
મંદ મતિજન દુષ્ટ કૃતિ કરતાં ન લેશ વિરામતો,
પરિતપ પામે પાપીઓ, અંતે પરાજય જામતો, અજબ
તાત થઈ કૃતાન્ત સરખો, દુઃખ દે દુર્જન અરીજો
વાળ ન વાંઘ થાય જરીજો સત્ય સ્થાયક રામતો, અજબ

મુશિલા—

૧૭

જાઓ જાઓ મુખેથી બાળ સિધાવો,
તમારા સહુ વિધ્નો સમૂળાહારી કરો હરિવર સ્થાય,
તેત્રીસ કોટી દેવ દેવી સહુ રક્ષણ કરશે સદાય,
ઇશ કૃપાથી કદી નવ તમને ઉનો વાસુ વાચ,
તમારાં સહુ વિધ્નો—જાઓ, જાઓ,

વ્રદિમ—

૧૮

કર્મ તણો કોણ મર્મ ખતાવે, બ્રાન્તિ ભયું મન શાન્તિ ન લાવે
મુખનાં તો સ્વપ્ના હવે આવે, દુઃખણી અંતર દુઃખે ઉભરાવે
નિકળી ભવનથી વન જાએ ત્યાં દવ ભાગ્ય લાભાવે,
ઉલટી દશા દુર્ભાગ્ય જણાવે, દુઃખમય આ જગ અનુભવવાવે
શ્રી મંડળ—

૧૯

સર્વે સાહેલી, મળી મંડળ ગાવો,
મંડળ ગાવો, રૂડો અવસર આવ્યો,

લઈએ આનંદનો હાથોરે, મળી મંગળ ગાવો,
 સોનારે કેરા સુરજ આજેરે ઉગ્યા,
 બહાલથી તેને વધાવો રે મળી મંગળ ગાવો,
 હડરીયો ગઢ ઝીત્યાં અમો તો
 લાડો લાખેણી લાડી લાવ્યો રે, મળી મંગળ ગાવો

નયુશા, ડોરી, નટવર— ૨૦

આવો મહારા લટકાળા, મોહનજલાલ,
 હાય માડું હૈયું તું કરલી હલાલ,
 પણ છે શું
 ડિયર ખ્યાર દયો,
 અજ દુર રહો,
 જગર જન છે,
 દીનપાટ લ્યો,
 લેઈ લેને ભેડિ એક મરછી બીજો દુકાળ આવો
 ડાકણ છે ક્રોણ તું,
 પણ એમાં છે શું,
 પાપ શું નડ્યાં,
 કર્મથી જડ્યાં

જરા બુઝ્યો, આની સામુ આ અલખેલીના સરથાર-આવો.

કંચનીઓ— ૨૧

હરશન બીન તેરે યાર, મયં દીવાની જાની
 વીરહા અઝી લગી અંગમે

કૌન બુઝાવનહાર
 સુધ બુધ સભ મેરી ખો ગઈ
 રોરોકે સેજપર પડ ગઈ
 મેરી આંખ આપસે લાડ ગઈ
 મયેં પલંગકે નીચે પડ ગઈ
 મયં દીવાની બની
 તુમ બીન પ્રીતમ ખાન પાનકો
 છોડકે બેઠી નાર
 મયેં દુખબી દરદી હો ગઈ
 મયેં નાથ નાથ કર સો ગઈ
 ઝટ મીલો નાથ મય મર ગઈ—મયં દીવાની બની.

તારા—

૨૨

આવી સ્વપ્નમાં સતાવે, મને સંદેશો કહાવે,
 મદન લેખ મોકલાવે, બની ખુશવરી,
 મને બનાવે ખુશવરી,—
 મીઠી વાતે ઉંઘતી જગાડી બહાલાએ,
 જાગી જોવું ત્યાં તો જીવન ના જણાયે,
 નિત્ય વિરહ સ્નેહિનો સતાવે—મને ખુશવરી
 આવી મહારી પાછળ પાતળીયો ખુશવરાવે,
 ઘુંટડાં સુધાના પરાણે પીવરાવે,
 રંગ અનુરાગનો, સ્વપ્ન આવે—મને ખુશવરી.

તારા—

૨૩

દાસી હું તો છું સદાની મોહન મહારા,
 નહિં તમ સેવા વિષુ અવર માગું પિયુ પ્યારા;
 સ્વામિસંગે વન તે, નંદન બાણ

હો ઘાસ પથારી પણ કુલ સેજ પ્રમાણું
 સુખલોગ વિયોગે સર્વ અઝરાં,

નહિં તમ સેવા વિષુ

વન રવડયા સિતા ને દમયંતિ રાણી,
 નિજ નાથ સાથ દુઃખ ભાગિ બને એમ શાણી,
 રહે મસ્ત સતિ પીને પ્રિતે અમૃત ધારા
 નહિં તમ સેવા.

વિનય—

૨૪

સાચો પારસ મણી મળે મિત્ર ભાગ્યે કહીં.
 કપટી સ્વાર્થી, પાપાણુ છે જહી તહીં,—સાચો
 આધિ વ્યાધિ, ઉપાધી મરાવે,
 તનમનવા સૌ તાપ સમાવે,
 પુન્યશાળિ જન કવચિત પાવે,
 વિપતિ સ્થાયક દુર્લભ વિન્ધ મહીં,—સાચો.

મધુરી—

૨૫

પરણાવે પૈસા લઈ થાય તે નર્કતણો અધીકારી
 પ્રધાન બળદ નવ ગળે શોભતી બાળા રાંક બિચારી—પરણાવે.
 દાંત નથી મુખ ગોખ સમુ' છે આંખ પડોળાં વાળી
 તોપણ અંધા અક્કલના એ ઈન્દ્રિય નવોઢા નારી
 મરી જાતાં ન તને એ ખુમારી.—પરણાવે.
 આને પરણી આવ્યા કાલે કરીજ મોંત પથારી
 લોભી બાપ વર ઘરડાથી ના પડે પાલો ગીરધારી
 એથી તો જન્મ થતાં દયો મારી—પરણાવે.

નથુશા તથા ડોશી, નટવર— ૨૬

લાગી બસા ડાકણ દિવાની. વાહ વાહ
 છે દિવાના ડાકણના બાની, ઓહો,
 હાથ ખટારો આંધે વળગ્યો આ કબદાર,
 બેશ રડયા, ઘરડી ઘોડી લગામ લાલ
 આવો મહારા નાથ,
 બળ્યો તારો નાથ,
 અહાહાહાહા
 બોલો મહારા નાથ,
 મુવો તારો નાથ,
 આહાહાહાહા

લાગી બસા

“રેન્ડો”

અંક ૩ જો.

સુશિલા—

૨૭

દશા તણા દાખમાં દખાવ્યા છે અનેકરે
 હે વિધી તહારી અકળ કળા,
 બલા બલા ભુલ થાય ખાય ગયા છેકરે
 હે વિધી તહારી અકળ કળા
 કોમળ ફુલ ગુલાબનું સરજયું કંટક સાથ,
 લખ્ખું લલાટે કોણુ તે, અટકાવે દઇ હાથ,
 હે વિધિ તહારી

ક્યાં રસવતિ ક્યાં વન ફળો, રાજ ભવન ક્યાં રાન
 દાસી સ્થાન ઉદાસિ રહી, શું વિસરે ભગવાન
 હે વિધિ તહારી

લક્ષ્મિ—

૨૮

અંતર્યામી નોધારાના આધારે,
 ગૃહિ બાહ્ય દાસિની હે અવિનાશી જ્યારજોરે;
 ગરૂડાગામિ, લક્ષ્મિના ઉર હારે,
 હરિ દિન બાળાનું દુઃખ દયા હે નિવારજોરે;
 બાણી નિરાધાર નારી, દે છે આંખી કષ્ટકારી,
 બહાલા વિનતી સ્વીકારી, લેજો અમળા ઉચારી;
 વિષુ વિકટ બંધનું આવાર, લેજો વિદારજોરે
 ગૃહિ બાહ્ય દાસિની

તારી શબરિ નાર, શીલાની અહુદ્યા કરી,
કીધી સતિની બહાર, ફુટ નિશાચરને દમી,
દયા ધારોને બિરદ સંભારોને, જાણી નિરાધાર નારી.

મધુરી મનહર, નયુશા, ડોશી } ૨૬
નટવર તથા પાનાચંદ

સ્નેહિતે સ્નેહિ મળ્યાં, દુઃખ ટળ્યાં,

પાપ ફળ્યાં હાય,

હવેથી સીધા થયા,

વરસ ગયાં

હાય પ્રેમ હાય,

પુત્રિને જે વેચી દેશે, તે નર્કે જશે ને દુઃખિ થશે,

મળે છે કર્મ ફળ સદાય, ખરો હિસે પ્રભુનો ન્યાય,

પુશાલીમાં આજે ઉભરાય,

હાય હાય—સ્નેહિને સ્નેહિ મળ્યાં

ૐ શાન્તિ:

શાન્તિ:

શાન્તિ:

જાહેર ખબર.

નીચે લખેલાં પુસ્તકો શ્રી લક્ષ્મી કાન્ત નાટક સમાજનો મુકામ જ્યા હોય ત્યાંથી રોકડી કીંમતે મળશે, વીં પીં થી મોકલવામાં આવશે નહીં.

૧ દાનવી માયા નાટકનાં ગાયનો	૦-૪-૦
૨ સૂર્યકાન્ત ,, ,,	૦-૪-૦
૩ ખોડાણો ,, ,,	૦-૪-૦
૪ મુખા ચ દ્રિકા ,, ,,	૦-૪-૦
૫ પ્રેમ સંહાર ,, ,,	૦-૪-૦
૬ પાવાગઢનો પ્રલય ,,	૦-૪-૦
૭ શંકરાચાર્ય ,, ,,	૦-૪-૦
૮ શકુંતલા ,, ,,	૦-૪-૦
૯ વીર કુણાલ ,, ,,	૦-૪-૦
૧૦ કુસુમચંદ્ર ,,	૦-૪-૦

શ્રી લક્ષ્મીકાન્ત નાટક સમાજ.

